

Exit 2009 – paměť a zachování ne/ opakovatelného

Ústí nad Labem, Galerie Emila Filly,

3. 12. 2009–22. 1. 2010

00:08:14

Eliška Pecháčková

Studentská cena Exit si postupně získává stále větší zájem, a to nejen v podvědomí kritiků a umělců, ale také u širší veřejnosti. Jde o jedinou cenu udělovanou studentům vysokých uměleckých škol, kterou vyhlašuje Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Letos poprvé vystavují finalisté výjimečně v areálu Severočeské armaturky, kam se Galerie Emila Filly dočasně přestěhovala a poprvé bude výstava v květnu roku 2009 pokračovat i v zahraničí v Kunstraum Bethainen v Berlíně. Cílem tohoto projektu je monitorování přípravy studentů českých uměleckých škol. Vítěze, který získal odměnu ve výši 30 000 Kč, vybrala devítičlenná komise. Každý z nich patří k významným osobnostem nejen české umělecké obce, což zažehnává podezření z jisté provinčnosti tohoto počínu. Směrnice soutěže vzbudila ovšem letos i odpor ze strany pedagogů a studentů Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Jejich výtvarná akce Exot 2009 poukazovala na skutečnost, že se této soutěže mohou zúčastnit pouze studenti uměleckých škol, nikoli pedagogických fakult s oborem výtvarná výchova. Děkan Fakulty umění a designu ovšem podotkl, že tato část směrnice je důležitá právě pro zachování prestiže soutěže.

Prezentaci studentů umění Matěje Al-Aliho (UUD ZČU, Plzeň), Petra Duba (FaVU VUT, Brno) Miroslava Haška (FUD UJEP, Ústí nad Labem), Tomáše Moravce (UUD ZČU, Plzeň), Miroslava Podorského (FUD UJEP, Ústí nad Labem), Blanky Svatošové (FUD UJEP, Ústí nad Labem), Libora Svobody (FUD UJEP, Ústí nad Labem)

a Jany Zhořové (FU OU, Ostrava) kurátorsky připravily Anna Vartecká a ředitelka galerie Vendula Fremlová. Prostory v Armaturce jsou velice vstřícné podobným výstavním aktivitám a instalace, přestože jde o soutěž, působí undergroundovým dojmem. K tomu přispívá i skutečnost, že vedle výstavy finalistů je zde možnost navštívit i menší s názvem „Na Pomezí“ ve studentské galerii Armaturka. Program této galerie je v rukou studentek 2. ročníku oboru kurátorská studia FUD UJEP.

Všechna díla jsou oddělena panely a to považuji za klad, neboť každý z artefaktů působí na diváka nerušeně, ale zároveň na sebe také nenásilně navazují a vytvářejí kompaktní celek. Neubráním se srovnání s výstavou finalistů ceny Jindřicha Chalupického v pražském Doxu. Zdejší sály jsou čistší, ale díky rozdělení instalací do různých pater tolik nedochází k interakci mezi jednotlivci, která by byla v tomto případě také velice zajímavá. I v tiskové zprávě ceny Exit 2009 se několikrát objevuje slovo „konfrontace“, a prezentace v Galerii Emila Filly tento cíl potvrzuje.

Při vchodu do galerie si lze nejprve všimnout instalace **Blanky Svatošové** „Život je příliš zajímavý na to, aby se na všechno postupně zapomnělo“ a **Libora Svobody** „Taking over“, který se stal letošním laureátem. Dílo Svatošové se skládá pouze z textů, umístěných na různém podkladu a napsaných odlišnými typy písma. Jeho skrytou součástí a doplňkem jsou také obrazy. Zatímco s texty a jejich specifickým umístěním v galerii autorka pracuje již delší dobu, tato poloha je v její tvorbě novinkou. Popsané desky o velikosti A4 jsou její osobní historií, deníkem roku 2009, jak sama uvádí. Nejde o pouhé exhibicionistické a prvoplánové vystavení svého soukromí na odiv, i když jistý „self-voyerismus“ nelze popřít. Záměrem je ovšem především poukázání na jednotlivé časové vrstvy, které máme každý ve své paměti. Svatošová si zapisuje mnoho „nezapomenutelných“ momentů a drobností ze svého života a tím je oživuje a dává do nového kontextu, do dialogu s divákem. Možná si každý z nás vzpo-

mene na některé podobné zážitky, na které si myslel, že zapomněl. Nechybí ani záznamy od jiných lidí, převážně členů rodiny umělkyně a jejich přátel zaznamenané na barevných papírcích jako vzkazy, které mají stejný význam jako zápisky jí samotné. V obou případech jde totiž o vrstvy textu. Jednotlivé desky a papíry jsou umístěné přes sebe a tvoří stejné vrstvy jako v naší paměti. Pomocí zaznamenání v textové formě se paměť jakoby oživuje, ale nikdy nenahradí předchozí zážitek. Pouze ho připomíná a obnovuje. Nemůžeme nikdy dvakrát zažít úplně stejnou věc. Ani Blanka Svatošová nám to neumožňuje, ale ani se o to nesnaží. Nechce nalézt odpověď na naše otázky, ale skutečnost jedinečnosti okamžiku si skrze toto dílo více a intenzivněji uvědomujeme.

Plechová zeď s černým nápisem *Taking Over, the heritage of Czech land* vítěze ceny *Libora Svobody* odkazuje k industriální tuctovosti městských čtvrtí, díky které jsou obyvatelé zdejších měst násilně odděleni od krajiny, a tím i od své vlastní lidské přirozenosti. Zatímco Blanka Svatošová pracuje s pamětí individuální, Libor Svoboda s pamětí kulturní a přírodní, která se z naší společnosti postupně vytrácí a nahrazuje ji tržní hodnota a masovost. Je tak mnohem více angažovanější, přičemž ale volně navazuje na některé předcházející práce. Je to jiná forma, než s kterou doposud pracoval. Plech je výřezem stěny průmyslové haly a nápis má podobu firemního loga. Svoboda upozorňuje na fenomén proměny české krajiny, ale z trochu jiného hlediska, než je obvyklé. Nejde o záchranu městských historických center nebo přírodních rezervací, ale o zkvalitnění obyčejného životního, volného prostoru, půdy kolem nás. Autor podotkl: „Nejsem zastáncem konzervace, ale ohleduplnějšího a vnímavějšího přístupu člověka“. Přitom nelze opominout také vliv prostředí regionu, ve kterém sám působí. Všichni známe prostředí panelákových sídlišť, obchodní centra na krajích města, zbytečně zastavěné volné plochy. Ale náš zvyk způsobil, že už nám to ani nepřijde divné. Řešením není přestat stavět, ale více se

zabývat tím, kde, co a především za jakých podmínek. Z obecnějšího hlediska lze dílo Libora Svobody chápat také jako útok na dnešní konzumerismus a honbou za penězi. Není reálné, aby se vše změnilo, ale pokud se alespoň každý druhý návštěvník na krátkou chvíli nad těmito problémy zamyslí, splní toto dílo účel, který si předsevzal jeho autor.

Stejně jako u Blanky Svatošové, i videa finalistky Jany Zhořové jsou záznamem jejího soukromého života. Ve třech smyčkách jsou představeny tři všední činnosti (jídlo nebo sezení u piva) po celou dobu jejich trvání. Během vernisáže probíhal z různých míst v Ústí nad Labem přímý přenos zvuku, který společně s obrazem videí propojoval vzájemně si vzdálené prvky, a to časově, místem i vztahem ke konkrétnímu prostoru. Tak došlo k pořízení záznamu, který nelze nijak ovlivnit, a který Zhořová po vernisáži spojila se svými videi. I jí šlo o zachování paměti. Nikoli však momentu, ale místa v konfrontaci s osobním prožitkem všedních situací.

Matěj Al-Ali

na ceně představil prostorovou instalaci vozíku z dřevěné překližky a kovu podobné dílům Evy Kotátkové nebo Dominika Langa. Doplňuje ji video a obojí nese název „To se stává“. I zde bychom mohli uvažovat o ne/opakovatelnosti okamžiků, které proudí jeden za druhým v našem běžném denním životě. Kladivo pokaždé stejně, ale zároveň jinak udeří na hřebík, ale všechny údery mají stejný cíl. Z opačného pólu než obě ženské finalistky, Matěj Al-Ali uchopuje do rukou stejné téma, plynutí osobního času, paměť a poukazuje přitom na relativnost odlišnosti našich zážitků, neboť všichni spějeme k naprosto stejnému konci.

Příjemným odlehčením je projekt „Moonwalk“ **Petra Duba**, která je součástí jeho cyklu „Unframed“. Petr Dub se zde svérázným způsobem loučí s legendou 20. století, Michaellem Jacksonem. Polystyrenové válečky na zemi, mezi kterými se dá procházet může návštěvník lehce při neopatrnosti shodit, neboť nejsou nijak připevněny. Na stěně je pak umístěna fotografie tančícího Michaela Jacksona a ztuzená černá